

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้เทคโนโลยีมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์มาจนทุกวันนี้ นับตั้งแต่คนในยุคหินที่มีการใช้เครื่องมือล่าสัตว์และการฝนหินเพื่อก่อกองไฟปิ้งอาหารให้สุก การสร้างพีระมิดของชาวอียิปต์ สมัยโบราณ การถนอมอาหารเพื่อเก็บไว้รับประทานได้ในเวลานานขึ้น การแพร่ภาพและเสียงทางโทรทัศน์ การใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสาร การอยู่ในบ้านอัจฉริยะ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนใช้เทคโนโลยีทั้งสิ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำรงชีวิตและขยายขีดความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อโลกมีความเจริญมากขึ้นทำให้มีเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ พัฒนาเพิ่มขึ้นตามกาลเวลาเพื่อวิวัฒนาการความเป็นอยู่และกระบวนการทำงานของคนในทุกแวดวงสังคม นับตั้งแต่เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ในยุคต้นไปจนถึงการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องจักรอันสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งนับเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ทำให้อารยธรรมในสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปทุกด้าน (กิดานันท์ มลิทอง, 2548 : 4-5)

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาและบุคคลพัฒนาตนเอง จึงจำเป็นสูงสุดที่จะต้องพัฒนาทางการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและด้านความรู้ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกและสภาพแวดล้อม อย่างมีความสุข โดยเฉพาะในสภาวะของโลกที่มีความเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งส่งผลโดยตรงในเรื่องของข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว อันมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่รูปแบบการศึกษาค้ำค้ำของมนุษย์ โรงเรียนได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางสังคม ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อภารกิจในการจัดการศึกษา จัดมวลประสบการณ์ให้แก่บุคคลที่จะนำมวลประสบการณ์ไปปรับใช้กับชีวิตจริงกับสิ่งแวดล้อม และสังคมได้อย่างมีความสุข องค์ประกอบหลักที่สำคัญของโรงเรียนได้แก่ ครู บุคลากร หลักสูตร อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อพัฒนาการของมนุษย์ให้ทันสมัย ซึ่งพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ตามสภาวะที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ที่การสื่อสารไร้พรมแดนเข้ามามีบทบาทต่อระบบการศึกษาของโลก (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545 : 29)

ผู้บริหารยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ทำลาย และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากจะต้องทำงานในแต่ละวันที่ยาวนาน ต้องแก้ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนตลอดเวลา ต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับภายในประเทศ ต้องใช้เวลาติดตาม

ระเบียบข้อบังคับของรัฐและถูกกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย นับวันงานบริหารจะยิ่งยุ่งยากมากขึ้นอันเกิดจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ภาวะวิกฤติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ลักษณะงานของผู้บริหารจึงไม่แน่นอน เสี่ยงกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและความหลากหลายต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันในภาวะที่ท้าทายเหล่านั้นผู้บริหารที่มีความสามารถก็อาจแสวงหาโอกาสและความได้เปรียบให้เกิดแก่องค์กรได้ (เสนาะ ดิยาวี. 2551:1) การบริหารไม่ว่าจะเป็นการบริหารธุรกิจเอกชน หรือบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งการบริหารการศึกษาต่างก็สามารถประยุกต์ให้ศาสตร์และศิลป์ของการบริหารจัดการร่วมกัน โดยการประยุกต์แนวทางการบริหารให้เหมาะสมกับทรัพยากรและสอดคล้องกับนโยบาย สภาพขององค์กรที่ตนรับผิดชอบ ให้บรรลุเป้าหมาย สำหรับการบริหารการศึกษาอันเป็นวิชาชีพชั้นสูงนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่เป็นผู้บริหารการศึกษามีอาชีพ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 31) ผู้บริหารทางการศึกษานอกจากจะเป็นผู้บริหารมืออาชีพแล้วยังจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการพัฒนาตนเองตลอดเวลา และต้องรับการประเมินเป็นระยะ (รุ่ง แก้วแดง. 2547 : 46)

เราสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ในทุกแขนงสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเกษตร การแพทย์ การธนาคาร วงการธุรกิจและอุตสาหกรรม ตลอดจนถึงด้านการศึกษา เพื่อเป็นการปรับปรุงระบบต่าง ๆ ของการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 4) และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยให้การแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้แก่ผู้เรียน รัฐบาลในหลายประเทศจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในวงการศึกษา และเป็นที่น่ายินดีที่รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้เช่นกัน โดยการบรรจุเทคโนโลยีการศึกษาไว้ในหมวด 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยรัฐบาลจะเป็นผู้จัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อประโยชน์ของการศึกษาในรูปของสื่อตัวนำและคลื่นความถี่เพื่อเผยแพร่การศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อทุกรูปแบบ มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการวิจัย การผลิต และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณานโยบาย และประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 18)

การปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารให้ทันกับเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาทางเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในอุปกรณ์ใหม่ ๆ ขั้นตอนการผลิตและการบริหารใหม่ ๆ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2545 : 55) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาทุกระดับปัจจุบันนี้จะย่ำแย่หนักเรื่องประสิทธิภาพและคุณภาพในการศึกษา เกิดมีระบบการประกันคุณภาพในการศึกษาขึ้นมา ซึ่งเทคนิควิธีการอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาจะต้องถูกนำเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาอย่างจริงจังจนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพียงแต่ว่าการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง คือปัญหาด้านทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงมักจะเกิดจากการที่ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทมีอิทธิพลแต่มองไม่เห็นความสำคัญหรือมองไม่เห็นถึงความจำเป็นของเทคโนโลยีทางการศึกษาว่าส่งผลต่อความสำเร็จ สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาได้อย่างไรบ้าง หรือผู้สอนบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่า ไม่เข้าใจและยังไม่มีความชัดเจนในการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน อาจจะมีนึกไปว่าเกิดความยุ่งยากลำบากเปล่า ๆ เมื่อใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนการสอน ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อจัดหาสูง ในระบบการศึกษาเป็นการดำเนินงานที่ไม่ได้หวังผลกำไร ซึ่งต้นทุนในการดำเนินการสูงมากเมื่อต้องการให้เกิดคุณภาพจริง ๆ แต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา รายได้ของประชากรต่อหัวยังต่ำ จึงส่งผลต่องบประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อนำมาลงทุนในทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด สถานศึกษาจำเป็นต้องใช้งบประมาณไปในด้านอื่น ๆ มากกว่า เป็นเหตุให้ระบบการศึกษาของไทยไม่สามารถนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ได้เต็มที่เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ในสถาบันการศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้พร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เนื่องจากว่าตามสถานศึกษาส่วนใหญ่ในการออกแบบอาคารและสภาพแวดล้อมตอนแรกมักจะไม่นำถึงถึงการอำนวยความสะดวกเพื่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในชั้นเรียน และปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้แบบบูรณาการ เป็นปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาทั่วไปประสบอยู่คือขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถประยุกต์ความรู้เทคโนโลยีทางการศึกษากับการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นนักเทคโนโลยีทางการศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้แบบบูรณาการ ซึ่งจะทำให้นักคนอื่นได้มองเห็นความสำคัญว่า เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงควรมีสุนัขเทคโนโลยีทางการศึกษาในระดับจังหวัดเพื่อใช้เป็นแหล่งถ่ายทอดและพัฒนาบุคลากร (เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. 2545 : 61-62)

เทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารการศึกษาเป็นการบูรณาการของเทคโนโลยีการสื่อสารฯ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีฐานข้อมูล และเทคโนโลยีการศึกษา ทำให้เกิดเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในสถานศึกษา พัฒนาการของเทคโนโลยีมีผลต่อวิธีการทำงาน และกระบวนการคิดและตัดสินใจของผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นที่นักบริหารต้องมีความรู้และเข้าใจ ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ของการเตรียมการเพื่อวางแผนการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม พัฒนาการของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน การควบคุมและป้องกันการใช้เทคโนโลยีทางที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนการยอมรับผลการวิเคราะห์ด้วยเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจของผู้บริหารจำเป็นต้องมีมาตรการในการตรวจสอบและป้องกันความผิดพลาด พัฒนาการของเทคโนโลยีทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของการทำงาน ความสามารถในการควบคุมเทคโนโลยีสนองนโยบาย และความต้องการของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ท้าทายนักบริหารในขณะนี้เป็นอย่างมาก ในระยะเริ่มต้นการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารบางท่านต่อต้านและชะลอการขยายตัวการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้องค์การและตนเองมีการปรับตัว แต่ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในทุกระดับตั้งแต่ระดับแรงงานจนถึงระดับวิชาชีพชั้นสูง การขยายตัวการใช้เทคโนโลยีไปสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ผู้บริหารจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับสภาพการณ์ของการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น แบบแผนการทำงานของผู้บริหารจึงต้องเปลี่ยนไปด้วยเทคโนโลยีที่สามารถรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูล นำเสนอข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็ว ผลักดัน ให้ผู้บริหารบางครั้งต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วขึ้น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เช่น โปรแกรมใหม่ ๆ ของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หมายถึง ต้องมีการเรียนรู้ใหม่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาให้ทันถึงพัฒนาการของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร การปรับตัวให้ทันเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา รวมทั้งแบบแผนและกระบวนการในการทำงานที่เปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ทักษะและวิสัยทัศน์เพื่อจะสามารถทำงานได้ในสังคมยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2546 : 349-351)

ทุกวันนี้ระบบราชการ รวมทั้งสถานศึกษา มีการพัฒนาที่ช้ากว่าภาคเอกชน จะหวังเพียงปรับปรุงทีละเล็กละน้อยคงไม่ทันการณ์ สิ่งที่ภาครัฐ ราชการ และสถานศึกษาควรทำ คือ

- 1) คิดพิจารณาใหม่และออกแบบใหม่ ในกระบวนการทำงานของราชการ
- 2) ทำกันอย่างจริงจังถึงแก่น
- 3) ให้ได้ผลลัพธ์รวดเร็วที่สุด (ก้าวกระโดด ให้ทันภาคเอกชน) การออกแบบกระบวนการทำงาน และกระบวนการทำธุรกิจขององค์กรหนึ่งๆ เพื่อปรับปรุงดัชนีที่ใช้วัดผลงาน ที่สำคัญในโลกธุรกิจปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ต้นทุน คุณภาพ บริการ และความเร็ว โดยที่การปฏิรูปกระบวนการ

ทำงานขององค์กรนี้ จะก่อให้เกิดผลพวงติดตามมา คือ การปฏิรูปองค์กร การปฏิรูปการบริหารบุคคล การปฏิรูปจิตสำนึกของพนักงาน องค์กรในที่สุดและในระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันพบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ดังนี้ 1) วัฒนธรรมขององค์กร ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สมาชิกในองค์กรขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาการปฏิบัติงาน 2) ไม่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ ผู้บริหารยังคงใช้ระบบควบคุม ไม่กระจายอำนาจการตัดสินใจ ในองค์กรไม่เปิดโอกาสให้มีการตัดสินใจ ชักถาม เสนอแนะข้อคิดเห็น 3) ผู้นำองค์กรไม่มีความสามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง รอคอยปัญหา และโทษคนอื่น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหานั้น 4) ผู้นำองค์กรไม่สนใจใฝ่รู้ ขาดแรงใฝ่ดีในทางสร้างสรรค์ ไม่ยอมเรียนรู้จากผู้อื่น รวมทั้งพยายามปกป้องความคิดเห็นของตนเองโดยไม่พิจารณาแนวคิดของผู้อื่น 5) การสื่อสารภายในองค์กรไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการปิด กั้นข้อมูล การรับข้อมูลฝ่ายเดียว การพยายามสร้างหรือบิดเบือนข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งการไม่มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่ดี ทำให้การตัดสินใจเกิดจากประสบการณ์มากกว่าการใช้ข้อมูล 6) บุคลากรสนใจในแต่เฉพาะงานของตน ไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจงานอื่น ทั้งๆ ที่หน่วยงานเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันในระบบองค์กร 7) ผู้บริหารมองไม่เห็นปัญหาที่องค์กรเผชิญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภายใน เช่น ระบบงานที่ไม่ชัดเจน บรรยากาศการทำงานไม่โปร่งใส เป็นต้น หรือปัญหาภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบขององค์กร การแข่งขันสูง การปรับตัวขององค์กรอื่น เป็นต้น 8) วัฒนธรรมการทำงานขององค์กรที่เน้นการจับผิดมากกว่าการให้ความไว้วางใจ 9) บรรยากาศการทำงานไม่ทำหยาความรู้ ความสามารถของบุคลากร 10) ผู้บริหารไม่เรียนรู้ ให้มีการพัฒนาเฉพาะบุคลากรระดับล่างเท่านั้น 11) ไม่มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในองค์กร 12) ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถของบุคลากร 13) ไม่มีระบบงาน และกลไกที่เป็นมาตรฐานสำหรับองค์กร (จวิญสุดา วงษ์แหยม. 2551 : 51)

ปัญหาที่พบในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น เรื่อง สภาพและปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ของสถานศึกษา ของนายพิชัย ก้อนนาค รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 นายเชาวลิต คงคาศิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองไม้ชุงนางสาวสุนิษา คงสุวรรณ รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสรุปได้ดังนี้คือ วัฒนธรรมขององค์กร ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกในองค์กรขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาการปฏิบัติงาน ไม่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ ผู้บริหารยังคงใช้ระบบควบคุม ไม่กระจายอำนาจการตัดสินใจ ในองค์กรไม่เปิดโอกาสให้มีการตัดสินใจ ชักถาม

เสนอแนะข้อคิดเห็น ผู้นำองค์กรไม่มีความสามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง รอคอยปัญหาและโทษคนอื่น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหานั้น ผู้นำองค์กรไม่สนใจใฝ่รู้ ขาดแรงใฝ่ดี ในทางสร้างสรรค์ ไม่ยอมเรียนรู้จากผู้อื่น รวมทั้งพยายามปกป้องความคิดเห็นของตนเองโดยไม่พิจารณาแนวคิดของผู้อื่น การสื่อสารภายในองค์กรไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการปิดกั้นข้อมูล การรับข้อมูลฝ่ายเดียว การพยายามสร้างหรือบิดเบือนข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งการไม่มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่ดี ทำให้การตัดสินใจเกิดจากประสบการณ์มากกว่าการใช้ข้อมูล บุคลากรสนใจในแต่เฉพาะงานของตน ไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจงานอื่น ทั้งๆ ที่หน่วยงานเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันในระบบขององค์กร ผู้บริหารมองไม่เห็นปัญหาที่องค์กรเผชิญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหภายใน เช่น ระบบงานที่ไม่ชัดเจน บรรยากาศการทำงานไม่โปร่งใส เป็นต้น หรือปัญหภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบขององค์กร การแข่งขันสูง การปรับตัวขององค์กรอื่น เป็นต้น วัฒนธรรมการทำงานขององค์กรที่เน้นการจับผิดมากกว่าการให้ความไว้วางใจ บรรยากาศการทำงานไม่ทำหายความรู้ ความสามารถของบุคลากร ผู้บริหารไม่เรียนรู้ ให้มีการพัฒนาเฉพาะบุคลากรระดับล่างเท่านั้น ไม่มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในองค์กร ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ไม่มีระบบงาน และกลไกที่เป็นมาตรฐานสำหรับองค์กร และขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ

จากปัญหาดังกล่าว สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหาร เช่น การรับส่งหนังสือราชการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบโปรแกรมต่าง ๆ การอบรมและพัฒนาครู โดยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น และนอกจากสถานศึกษาจะใช้เทคโนโลยีในการบริหารแล้ว เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนยังมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในฐานะเครื่องช่วยสอน ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบโปรแกรมการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การศึกษาค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ห้องเรียนอัจฉริยะ ฯลฯ เป็นต้น และการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาเพื่อการบริหาร และเพื่อการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงที่นับเป็นเรื่องใหม่ สำหรับสถานศึกษา เพราะเทคโนโลยีมีราคาแพง มีต้นทุนสูง เสื่อมสภาพได้ง่าย ประกอบกับบุคลากร เช่น ผู้บริหารและครู ยังมีปัญหาในด้านการใช้เทคโนโลยี แต่จำเป็นจะต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบกับความพร้อมของสถานศึกษาในแต่ละแห่งมีความพร้อมไม่เท่ากัน จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอย่างมีระบบถึงสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ในระดับต่างๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 นำไปใช้ประกอบการพัฒนา การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 194 คน และเขต 2 จำนวน 166 คน รวม 360 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2547 : 134-135) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนประชากร 189 คน สูตรการหากลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดเป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบจัดประชากรออกเป็นพวกหรือชั้น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ ขนาดของโรงเรียน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยใช้กระบวนการบริหาร POSDCoRB ดังนี้

- 2.2.1 การวางแผน
- 2.2.2 การจัดองค์กร
- 2.2.3 การจัดบุคลากร
- 2.2.4 การอำนวยความสะดวก
- 2.2.5 การประสานงาน
- 2.2.6 การรายงานผล
- 2.2.7 การงบประมาณ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร แนวคิด และทฤษฎี ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินการ โดยใช้กระบวนการบริหารแนวคิดกระบวนการบริหาร POSDCoRB ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นียมศัพท์เฉพาะ

1. การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ การสั่งการ และการควบคุม เพื่อให้สามารถทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามที่กำหนดไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

2. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานระหว่างคนกับเครื่องมือและวัสดุ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีทุกรูปแบบในการศึกษาอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา และพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การนำเอาแนวคิดในการบริหารจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีทุกรูปแบบในการศึกษาอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา และพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามกระบวนการบริหาร POSDCoRB โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การวางแผน หมายถึง การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การจัดทำแผนปฏิบัติงาน และการกำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไข

3.2 การจัดองค์การ หมายถึง การจัดสายงานบังคับบัญชา กำหนดและระบุหน้าที่ของตำแหน่งและระบุหน้าที่ของตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดงานแบ่งสายงานอย่างมีระบบและเหมาะสมด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการมอบหมายงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.3 การจัดบุคลากร หมายถึง กำหนดอัตรากำลังและรายละเอียดของตำแหน่งต่าง ๆ ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสรรหาบุคคลเข้าทำงาน ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การฝึกอบรมและพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การประเมินผลงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.4 การอำนวยการ หมายถึง การสั่งการในการบริหารด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การชักจูงคนให้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศแนะนำการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และช่วยแก้ปัญหาเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาขอร้อง ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.5 การประสานงาน หมายถึง มีการจัด กำหนดหน้าที่การทำงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการจัดกิจกรรมให้มีการติดต่อสื่อสารที่ตีร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ การจัดเครื่องมือและระบบสื่อสารด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดให้มีการประชุมสัมมนา เพื่อปรึกษาหารือด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.6 การรายงานผล หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบันทึกข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.7 การงบประมาณ หมายถึง การจัดทำงบประมาณด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การควบคุมงบประมาณด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การประเมินค่าใช้จ่ายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรขององค์กรด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาภาคบังคับ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ดังนี้

4.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1-120 คน

4.2 สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121-600 คน

4.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 601 คน ขึ้นไป

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

6. สภาพการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเป็นจริงในการนำเอาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในกระบวนการปฏิบัติ หรือการดำเนินการของกลุ่มคน โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้สามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยสามารถวัดได้จาก เครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรค ทำให้การนำเอาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในกระบวนการปฏิบัติ หรือการดำเนินการของกลุ่มคน โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยวัดได้จาก เครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ที่มีขนาดต่างกันจะมีสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้พัฒนา ปรับปรุงการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อการบริหาร โรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้
2. เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณา จัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาการดำเนินงานบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ